

Õiguskantsler

Teie 20.04.2026 nr

Meie 25.05.2026 nr 6-1/260974/2604427

Pensioni suurus

Lugupeetud avaldaja

Pöördusite õiguskantsleri poole, sest Sotsiaalkindlustusamet on võtnud Teile vanaduspensioni suuruse arvutamisel aluseks 40 aastat pensioniõiguslikku staaži. Selgitasite, et tegelikult on Teil pensioniõiguslikku staaži 40 aastat 4 kuud ja 28 päeva. Seetõttu kaotate pensioni suuruses iga kuu 4,32 eurot.

Mõistan Teile muret. Paraku ei ole kaalukat põhjust kasutusel olevat pensioni suuruse arvutusviisi vaidlustada.

1. [Eesti Vabariigi põhiseaduse](#) § 28 lõige 2 näeb ette, et inimesel on õigus saada vanaduse korral riigilt abi. Riigi antava abi liigid, ulatus ning saamise tingimused ja kord sätestatakse seadusega. Seega on Riigikogul õigus otsustada, kuidas pensione määratakse. Riik peab tagama eakatele minimaalse vajaliku abi, seejuures tuleb arvesse võtta Eesti riigi rahvusvahelisi kohustusi (vt Riigikohtu [otsuse nr 5-20-3](#) punktid 41-45, 51, 61).
2. Riikliku vanaduspensioni saamise alused on kehtestatud [riikliku pensionikindlustuse seaduses](#) (RPKS). Seadus näeb ette, et vanaduspensioni suuruse arvutamisel võetakse arvesse nelja komponenti: pensioni baasosa, staažiosa, kindlustusosa ja ühendosa (RPKS § 11 lõige 1).
3. **Pensioni baasosa** suurus on kõigile võrdne ja see on alates 2026. aasta 1. aprillist 399,24 eurot kuus (vt Sotsiaalkindlustusameti veebileht „[Pensioni suuruse arvutamine](#)“, „Baasosa“).
4. **Pensioni staažiosa** arvutatakse inimese pensioniõigusliku staaži alusel. See tähendab, et see pensioniosa sõltub sellest, kui kaua on inimese eest sotsiaalmaksu tasutud või kui kaua on inimene olnud hõivatud tegevusega, mille eest arvestatakse pensioniõiguslikku staaži. Selline tegevus on näiteks ka laste kasvatamine (vt Sotsiaalkindlustusameti veebileht „[Pensioni suuruse arvutamine](#)“, „Staažiosa“).
5. Pensioniõiguslikku staaži arvestatakse päeva täpsusega (RPKS § 29 lõige 1). Pensioni suuruse arvutamisel ümardatakse vähemalt kuue kuu pikkune pensioniõiguslik staaž täisaastaks, alla kuue kuu pikkune pensioniõiguslik staaž jäetakse arvestamata (RPKS § 29 lõige 2). Seega kasutatakse pensioniõigusliku staaži arvestamisel nn kuue kuu reeglit, mille alusel ümardatakse pensioniõiguslik staaž täisaastateks. See reegel mõjutab üksnes pensioni staažiosa, mitte baas-, kindlustus- ega ühendosa.
6. Pensioniõigusliku staaži kogumine lõppes 1998. aastal (RPKS § 27 lõike 2 punkt 1). Pärast seda mõjutavad inimese pensioni suurus tema pensioni kindlustus- ja ühendosa.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

7. **Pensiooni kindlustusosa** arvestatakse alates 1. jaanuarist 1999. Selle suurus arvutatakse inimese sissetulekutelt makstud sotsiaalmaksu alusel (RPKS § 11 lõike 1¹ ja 5; § 12; § 13; § 27 lõike 2 punkt 2; § 30; sotsiaalministri määrus „[Pensionikindlustatu kindlustusosaku, kindlustusosa ja ühendosa arvutamise juhend](#)“; Sotsiaalkindlustusameti veebileht „[Pensiooni suuruse arvutamine](#)“, „Kindlustusosa“).

8. **Pensiooni ühendosa** arvestatakse alates 1. jaanuarist 2022. Selle suuruse arvutamisel võetakse arvesse nii inimese pensiooni kindlustusosa kui ka miinimumpalga alusel arvutatud solidaarset osa (RPKS § 11 lõiked 1² ja 5; § 13¹; sotsiaalministri määrus „Pensionikindlustatu kindlustusosaku, kindlustusosa ja ühendosa arvutamise juhend“; Sotsiaalkindlustusameti veebileht „[Pensiooni suuruse arvutamine](#)“, „Ühendosa“).

9. Seega ei sõltu inimese pensiooni suurus ainult tema pensiooniõiguslikust staažist. Ülejäänud pensioniosad (baasosa, kindlustusosa ja ühendosa) tasandavad pensiooni staažiosa kuue kuu reegli mõju pensiooni suurusele.

10. Alates 1. aprillist 2026 on keskmine pension 860,23 eurot kuus. Pensiooni staažiosa suuruse arvutamisel kasutatav aastahinne on 10,477 eurot kuus (vt Vabariigi Valitsuse määruse „Riikliku pensiooni 2026. aasta indeksi väärtuse kinnitamine“ eelnõu [seletuskiri](#)). Niisiis oleks osal pensionäridest võimalik kuue kuu reeglist loobumisel ja pensiooni suuruse arvutamisel nende tegelik pensionistaaži alusel igas kuus võita kuni 5 eurot ja 24 senti. Seejuures saab võidetud summa olla 5,24 eurot, kui inimene on töötanud paar päeva alla poole aasta. Kui inimene on lisaks täisaastatele töötanud veel näiteks 4 kuud, on tema kaotus väiksem ehk 3 eurot ja 49 senti kuus. Suurim võimalik vahe keskmise vanaduspensioniga on seega 0,6 protsenti.

11. Pensioniõigusliku staaži arvutamise reeglid on pärit ajast, mil pensiooni suurus arvutati käsitsi paberil või väga piiratud andmetöötlustarkvara abil. Tol ajal oli mõistlik arvutada pensiooni suurust täisaastate kaupa, sest nii vähendati arvutusvigu ja halduskoormust.

12. Pensiooni staažiosa kuue kuu reegli alusel on pensiooni suurust arvutatud aastakümneid. Selle reegli muutmine nõuaks infosüsteemide ümberkujundamist ja paljude pensionisaajate pensiooni suuruse ümberarvutamist. Tõenäoliselt oleksid infosüsteemide muutmisega ja pensionide ümberarvutamisega kaasnevad kulud suuremad kui see kasu, mida võidaksid muudatusest need inimesed, kelle pensiooni staažiosa suurendataks kuue kuu reegli kaotamise arvelt.

13. Riigikohus on leidnud, et teatud juhtudel võib sarnaseid pensionäride grappe kohelda pensiooni maksmisel erinevalt. Kui sellise kohtlemise tulemusena on pensiooni erinevused väikesed, siis on Riigikohus lugenud erineva kohtlemise põhiseaduspäraseks. Näiteks Riigikohtu 3. detsembri 2013. a [lahendis](#) nr 3-4-1-32-13 (punktid 61–62) oli mitmesse gruppi kuulunud pensionäride pensionide erinevus 1–3,6 protsenti. Praegusel juhul on see alla ühe protsendi. Kuna Riigikohus on pidanud väikese suurusjärguga erinevusi põhiseaduspäraseks, ei ole kaalukat põhjust pidada riikliku vanaduspensiooni suuruse arvutusviisi põhiseadusega vastuolus olevaks.

Täna Teid pöördumise eest.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Merle Malvet 693 8426

Merle.Malvet@oiguskantsler.ee